

είχα, του είπα για το μωρό μου ότι πληγώθηκε και πέθανε. Τότε αυτός μου είπε ότι το μωρό μου ζει και είναι στην Κερύνειαν. Εγώ δεν είπα και του είπα να με πάρει να το δω την επομένη. Την επομένη κανείς δεν μου είπε να με πάρει, αλλά και εγώ φοβήθηκα να πάω μόνη μου και να αφήσω μόνα τους τα άλλα μωρά μου.

Από τότε άρχισα να πιστεύω ότι το μωρό μου ζει και τους έλεγα να μου το φέρουν. Όταν θα εφεύγαμεν από τη Βώνη τους είπα να μου το φέρουν και αυτοί μου είπαν: «Το όνομά σου είναι γραμμένο, το όνομα του μωρού γραμμένο. Και στην Αμερική να πας το μωρό θα σου το στείλουμεν.» Μετά ήλθαμε στον καταυλισμό και πάλιν ήρχισα να ψάχνω για το μωρό μου.

* * *

Μαρτυρία Ανδριανής Γιάγκου

(Κατάθεση που δόθηκε στις αστυνομικές αρχές της Δημοκρατίας στις 12 Φεβρουαρίου 1975. Η Α. Γιάγκου ήταν από τη Βώνη.)

Είμαι από την Βώνη, όπου κατοικούσα μέχρι της 19.11.1974. Όταν έγινε η δεύτερη εισβολή των Τούρκων εγώ, ο άνδρας μου, η κόρη μου η Γεωργία, ο γιος μου ο Κώστας και ο γαμβρός μου που την αδελφήν μου ο Παυλής Κωστή, μαζί με άλλους χωριανούς εμείναμεν εις το χωριόν μας εγκλωβισμένοι. Εγκλωβισμένοι επίσης ήταν και κάπου 30-35 στρατιώτες Έλληνες Κύπριοι. Όλοι οι Έλληνες στρατιώτες έμειναν εις το χωριό μας στις 14.8.1974, αφού άλλαξαν τα ρούχα τους και έβαλαν πολιτικά. Οι στρατιώτες μας φιλοξενήθησαν όλοι σ' ένα σπίτι μέσα στην Βώνη, χωρίς όμως να έχουν οπλισμόν.

Στις 14.8.1974 επεράσαν αρκετά τουρκικά αεροπλάνα και εβομβάρδιζαν το χωριό. Εμείς εκρυβόμαστε έξω από το χωριόν, κάτω από τα δέντρα. Από τους βομβαρδισμούς αυτούς επληγώθη η κόρη μου Γεωργία πάνω στο πόδι. Από το πλήγωμα αυτό έτρεχε συνεχώς αίμα και μισήν ώρα περίπου μετά απέθανεν. Η Γεωργία μου ήτο 22 ετών περίπου. Επίσης, από τους βομβαρδισμούς στις 14.8.1974 επληγώθησαν οι συγχωριανοί μου Χριστόδουλος Παπανικολάου και Χριστόδουλος Πίτσιλλος. Ο Χριστόδουλος Πίτσιλλος 70 ετών περίπου απέθανεν αμέσως από τον βομβαρδισμόν, ενώ ο Χριστόδουλος Παπανικολάου, 70 ετών περίπου, απέθανεν ενώ η γυναίκα του επροσπαδούσεν να τον βοηθήσει μετά το πλήγωμά του. Ενώ η γυναίκα του τον εβοηθούσεν, τον ξανακτύπησεν άλλη σφαίρα και απέθανεν αμέσως μετά τον δεύτερον τραυματισμόν του. Τα ως άνω συνέβησαν κατά η ώρα 10.00 στις 14.8.1974. Ακολούθως τα τουρκικά αεροπλάνα έφυγαν από το χωριό μας και εβομβάρδιζαν τα γύρω χωριά, Έξω Μετόχι και Αγκασιτίνα.

Εν συνεχεία εσηκωθήκαμεν από το μέρος που είμαστε και επήγαμεν εις το χωριό μας. Μετά τον βομβαρδισμόν στις 14.8.1974 επακολούθησε ησυχία. Την ημέραν είδαμεν από το χωριό μας να περνούν από τον κύριον δρόμον Αμμοχώστου και να κατευθύνονται προς το τουρκικό χωριό Επηχώ γύρω στα 15-20 τανκς των Τούρκων με στρατιωτικά αυτοκίνητα και Τούρκους στρατιώτες, χωρίς

όμως να περάσουν από το χωριόν μας. Την επομένην ημέραν, δηλαδή στις 15.8.1974 και κατά η ώρα 4.30 ήρθαν αρκετοί Τούρκοι στο χωριό μας, χωρίς όμως να τους δούμε πως ήλθαν. Όλοι αυτοί ήσαν από τα διπλανά μας χωριά Επηχώ, Μπέη Κιογιού και από το Παλαικύθρο. Μεταξύ αυτών ήσαν ένας Χ. βοσκός γύρω στα 60 ετών, ο οποίος εφαινετο ότι ήτο ο επικεφαλής, διότι έδιδεν διαταγές, κάποιος Σ. αδελφός του (...) της Επηχώ και ένας άλλος Σ. από την Επηχώ. Ο Χ. ο βοσκός είναι από την Επηχώ. Από το Μπέη Κιογιού ήσαν οι δύο γιούδες του Ι. και κάποιος Ι. Ο ένας γιος του Ι. άκουσα ότι εκτελούσεν τους Έλληνες τους χωριανούς μας. Εκτός από αυτούς είχε και πολλούς από τα γύρω χωριά, των οποίων τα ονόματα δεν ξέρω.

Μετά την είσοδόν τους, οι Τούρκοι άρχισαν να πυροβολούν παντού, άνοιγαν τις πόρτες των σπιτιών, έμπαιναν μέσα, άρπαζαν ό,τι είχαμεν και ελεηλατούσαν το κάθε τι. Μετά εκτυπούσαν τα πλάσματα πότε με τα χέρια τους και πότε με τα όπλα τους και ύβριζαν όλους γυναίκες, ανθρώπους.

Στις 15.8.1974 άκουσα από την Φρόσω Δήμου, συγχωριανήν μου που φιλοξενούσεν τους στρατιώτες, ότι οι Τούρκοι εσυλλάβαν όλους τους στρατιώτες μας μαζί με άλλους δέκα συγχωριανούς μας τους: Ανδρέαν Νηστικόν, Ανδρέαν Κουτσονικολή, Κωστήν Βλάμη, Λάμπρον, είναι ξένος και είναι παντρεμένος μέσα στο χωριόν μας, τον Δήμμον τον άνδραν της Φρόσως που φιλοξενούσεν τους στρατιώτες, Χριστόδουλον Λιπέرتون, Χρίστον Θωμά, έναν Χρηστίδην που την Κυθρέαν, έναν Χρίστον από την Κυθρέαν, παντρεμένον μέσα στο χωριό μας. Τον άλλον δεν τον ενθυμούμαι. Οι Τούρκοι είπαν ότι όλους τους στρατιώτες μαζί με τους πολίτες που εσυλλάβαν, θα τους έπαιρναν εις τα τουρκικά χωριά Επηχώ και Μπέη Κιογιού αλλά δεν ξέρουμεν πού τους επήραν, ξέρω όμως ότι όλοι αυτοί είναι αγνοούμενοι.

Την ιδίαν ημέραν εμάζεψαν όλες τις γυναίκες της γειτονιάς που φιλοξενούνταν οι στρατιώτες και τις επήραν εις το Νέον Χωριόν Κυθρέας. Το απόγευμα της ιδίας ημέρας άφησαν ελεύθερες όλες τις γυναίκες που επήραν εις το Νέον Χωριόν για να επιστρέψουν περπατητές στο χωριό μας. Στην είσοδο του χωριού μας τις επαραλάβαν άλλοι Τούρκοι Κύπριοι στρατιώτες και τις οδήγησαν εις την εκκλησίαν του χωριού μας όπου τις έκλεισαν εκεί.

Στις 16.8.1974 οι Τούρκοι εμάζεψαν όλους τους χωριανούς μου, και γυναίκες και άνδρες και επήραν μας όλους εις την εκκλησίαν. Εις την εκκλησίαν μαζί μας ήταν τόσοσ ο άνδρας μου, όσοσ και ο γιος μου ο Κώστας. Εις την εκκλησίαν που μας επήραν στις 16.8.1974, το πρωί, στην είσοδο της εκκλησίας ήσαν δύο Τούρκοι και μας ερευνούσαν προτού μπούμεν εις την εκκλησίαν. Εκεί μας επήραν οτιδήποτε είχαμεν μαζί μας χρήματα, χρυσαφικά και οτιδήποτε άλλο είχαμε. Εμένα μου επήραν 250 λίρες που εβαστούσα και τα σκουλαρίκια μου, τίποτε άλλο δεν εβαστούσα. Όσες γυναίκες έλεγαν ότι δεν εβαστούσαν τίποτε, τις ερευνούσαν οι Τούρκοι μπροστά σε όλους μας.

Την νύκταν στις 16.8.1974 ενώ ήμαστε όλοι μέσα στην εκκλησίαν και άνδρες και γυναίκες, αρκετοί Τουρκοκύπριοι στρατιώτες έμπαιναν μέσα στην εκ-

κλησίαν με αναμμένα κεριά και υπεδείκνυαν τις κοπέλες να βγουν έξω από την εκκλησίαν. Οι κοπέλες που έβγαζαν έξω, μετά που επέστρεφαν μας έλεγαν ότι τις εβίαζαν οι Τούρκοι. Τούτο εσυνέβη για τρεις έως τέσσερις ημέρες, με 5-6 κοπέλες.

Το πρωί στις 17.8.1974 εγύρευα τον Κωστάκη μου, αλλά δεν τον ήύρα μέσα στην εκκλησίαν. Μέσα στην εκκλησίαν μαζί μας ήσαν και καμιά δεκαριά Τουρκοκύπριοι που μας εφρουρούσαν και ετρωγόπιναν μέσα στην εκκλησίαν. Τον Κωστάκη μου τον είδα διά τελευταίαν φοράν γύρω στα μεσάνυκτα στις 16-17.8.1974. Δεν ξέρω τι απέγινεν.

Ενώ είμαστε μαζεμένοι εις την εκκλησίαν, όποτε ήδελαν και χωρίς κανέναν λόγον οι Τούρκοι εκτυπούσαν τους άνδρες. Το πρωί στις 17.8.1974 οι Τούρκοι εκώρισαν από εμάς τον άνδρα μου, τον κουνιάδον μου τον Θεοχάρην Σταυράκη, Σωτήρην Πίτσιλλον, έναν Θεορήν που την Λακατάμιαν ή τον Στρόβολον και γαμπρόν του χωριανού μου του Γιωρκή του Κιαττίπη, Λοϊζήν Ευριπίδην, Πανίκκον Μιχαήλ Αγλαντζιώτην, αλλά δεν ξέρω πού τους επήραν. Από τότε όμως δεν τους ξανάδα.

Στις 16.8.1974 το πρωί, προτού μας πάρουν εις την εκκλησίαν, άκουσα ότι ήτο εκεί ο επ' αδελφή γαμβρός μου ονόματι Παυλής Κωστή. Όταν μας επήραν εκεί τον εγύρευα και οι άλλες χωριανές μου μου είπαν ότι τον εσήκωσαν οι Τούρκοι την ίδιαν ημέραν. Μέχρι σήμερα είναι αγνοούμενος.

Στις 18.8.1974 το πρωί, γύρω στις 4-5, οι Τούρκοι επήραν τον Θεοχάρην Σαββή και τον οδήγησαν εις άγνωστον μέρος. Την ιδίαν ημέραν ήλθεν εις την εκκλησίαν ο συγχωριανός μου Κωστής Πιριντζιής, βαστώντας και υποβοηδώντας την γριάν Αλισταβούν Πετρή, η οποία ήτο πληγωμένη στο στήθος και στο αριστερόν χέριν. Οι πληγές της ήσαν από πυροβολισμούς. Ο Πιριντζιής μας είπεν ότι η Μαρίτσα Χατζή, συγχωριανή μας, ήτο επίσης πυροβολημένη και νεκρή στο σπίτιν της. Την ιδίαν ημέραν κατά το απόγευμα οι Τούρκοι εκάλεσαν τον Πιριντζιή. Εβγήκεν έξω από την εκκλησίαν και έκτοτε δεν τον ξανάδα, μέχρι σήμερα είναι αγνοούμενος.

Στις 20.8.1974 το πρωί εκάλεσαν τον Γεώργιον Οικονομίδην, τον έβγαλαν έξω και δεν εζαναγύρισεν. Είναι και αυτός αγνοούμενος μέχρι σήμερα.

Στις 21.8.1974 οι Τούρκοι εκάλεσαν όλες τις γυναίκες να παν εις το σχολείον του χωριού και να μείνουν εις την εκκλησίαν μόνον οι άνδρες. Εις το σχολείον επεράσαμεν σχετικά καλά. Για τους άνδρες που έμειναν μέσα στην εκκλησίαν δεν ξέρω τι επακολούθησεν.

Εγώ έμεινα μέσα στο σχολείον μέχρι τις 19.11.1974 που μας μετέφεραν εις την περιοχήν που ελέγχει η κυβέρνησις. Απ' ότι ξέρω την Μαρίτσαν Χατζή και Αλισταβούν Πετρή τις επυροβόλησαν οι Τούρκοι, διότι στις 16.8.1974 τις είδα και δεν είχαν τίποτε πληγές. Αμφότερες είναι ηλικίας 75-80 ετών περιπίπου.